

ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิต
ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโท
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
A Study the Opinions of the Graduate User towards Work
Practice and the Identity of Educate who Completed the
Bachelor's Degree and Master's Degree from
Mahachularongkorrajvidyalaya University, Phrae Campus

พิราวรณ จักรคำ^๑
Pirawan Jukcome

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

บัณฑิตที่สำเร็จระดับปริญญาตรีและโทการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ผู้ใช้บัณฑิต, การปฏิบัติงาน

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Abstract

The objective this research was to study the opinions of the graduate user towards work practice and the identity of educate who completed the Bachelor's degree and Master's degree from Mahachulalongkorrajavidyalaya University, Phrae Campus. It was found that the opinions of the graduate user towards work practice and the identity of educate who completed the Bachelor's degree and Master's degree from Mahachulalongkorrajavidyalaya University, Phrae Campus in overall was at much revel.

Keywords: Opinion, Educate User, Work Practice

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาของ พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และการศึกษาสมัยใหม่ คือฝ่ายสามัญศึกษา เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ ความสามารถ มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลต่อสภาวการณ์ และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลก คือให้ มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกควบคู่กันไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จึงเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จะต้องรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ ตอบสนองความต้องการและแผนพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมีภารกิจในด้านการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งจะต้องปฏิบัติภารกิจดังกล่าว ให้สามารถตอบสนองนโยบายเกี่ยวกับการกระจายโอกาส และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอก อีกทั้งต้อง พัฒนาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และความเป็นสากล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่^๒ ได้แบ่งส่วนงาน ออกเป็น ๓ ส่วนงาน ได้แก่ สำนักงานวิทยาเขตแพร่ สำนักวิชาการวิทยาเขตแพร่ และวิทยาลัยสงฆ์แพร่ เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งมั่นในการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นในการการการผลิตบัณฑิต วิจัยและพัฒนา ส่งเสริม พระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ละด้านล้วนมี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีศักยภาพที่จะดำเนินภาระงานต่าง ๆ ตามพันธกิจดังกล่าวข้างต้นและพร้อมที่จะ ให้บริการด้านวิชาการแก่นิสิตทุกสาขาวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของ มหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เป็นผู้มีความรู้ทางคหิโลกและ

^๒ รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๔, หน้า ๓.

๔๖ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙)

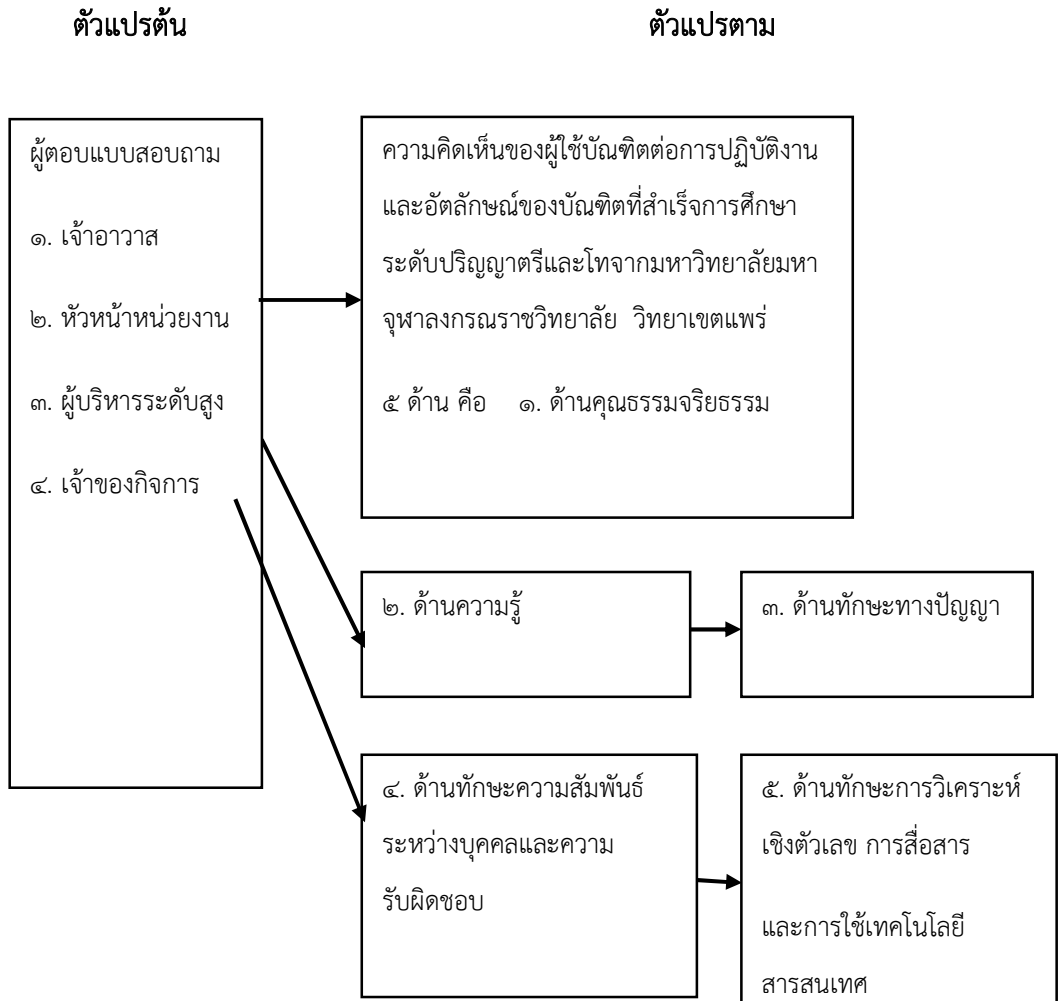
คติธรรม มุ่งเน้นให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างาม มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีความสุขพร้อมที่จะออกไปทำงานได้ตามสรรพกำลังและความสามารถ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะ ๕ ปีที่ประกาศใช้ปัจจุบันและเพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงความคิดเห็นต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ๒) ด้านความรู้ความสามารถ ๓) ด้านทักษะทางปัญญา ๔) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ๕) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าอาวาส หัวหน้าหน่วยงาน ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าของกิจการ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ รวมทั้งหมด ๑๓๑ รูป/คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๐๐ รูป/คน แจกแจงจากตารางเครืองซีมอร์แกน ดังตาราง

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ๕ ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยคำถาม ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List)

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ใน ๕ ด้าน ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ ๕ ระดับ ตามแบบลิเคอร์ท (Likert's Scale)

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะและอื่นๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยใช้สถิติดังนี้

๑) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X})

๒) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓) ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ส่วนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐

เป็นคฤหัสถ์ชาย จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๐ คฤหัสถ์หญิง จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๐ และบรรพชิต จำนวน ๒๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐

ระดับการศึกษาที่จบคือระดับปริญญาตรี จำนวน ๙๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๐๐ และปริญญาโท จำนวน ๗ รูป/คนคิดเป็นร้อยละ ๗.๐๐

คณะที่จบการศึกษาคือคณะสังคมศาสตร์ จำนวน ๘๔ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๐ รองลงมาคณะพุทธศาสตร์ จำนวน ๑๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และ คณะครุศาสตร์ จำนวน ๖ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๐

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ใน ๕ ด้านคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า

๑. ด้านคุณธรรมจริยธรรม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๔๙) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ มีวินัย (\bar{X} = ๔.๖๓) อันดับสองคือ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (\bar{X} = ๔.๕๙) และอันดับที่สาม คือ เสียสละเพื่อส่วนรวม (\bar{X} = ๔.๕๖) ตามลำดับ

๒. ด้านความรู้ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๒๙) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ (\bar{X} = ๔.๔๙) อันดับสอง คือ เข้าใจในงานของตนเองและงานที่ได้รับมอบหมาย (\bar{X} = ๔.๔๗) อันดับที่สาม คือ มีความรู้ในระดับที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (\bar{X} = ๔.๔๑) ตามลำดับ

๓. ด้านทักษะทางปัญญา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๓๒) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ความสามารถในการวางแผนการทำงาน (\bar{X} = ๔.๕๖) อันดับสอง คือ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาชีพกับงานที่ได้รับมอบหมาย (\bar{X} = ๔.๓๘) อันดับที่สาม คือ ความสามารถในการเสนอข้อมูลและแนวคิดเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (\bar{X} = ๔.๓๔) ตามลำดับ

๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๔๗) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ รับผิดชอบจัดการงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย (\bar{X} = ๔.๗๐) อันดับสอง คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการทำงานอยู่ (\bar{X} = ๔.๖๐) อันดับที่สาม คือ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (\bar{X} = ๔.๕๓) ตามลำดับ

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๙๑) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสาร (\bar{X} = ๔.๓๒) อันดับสอง คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยใช้หลักเหตุผล (\bar{X} = ๔.๑๕) อันดับที่สาม คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (\bar{X} = ๔.๐๕) ตามลำดับ

ส่วนระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอัตลักษณ์บัณฑิต “มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา” เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๔๖) ส่วนรายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้านพระพุทธศาสนาในโอกาสต่างๆ อยู่ (\bar{X} = ๔.๖๘) อันดับสอง คือ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและตรงไปตรงมา (\bar{X} = ๔.๖๔) อันดับที่สาม คือ เป็นผู้นำในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (\bar{X} = ๔.๕๙) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จระดับปริญญาตรีและโทการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ พบว่า เป็นนิสิตคฤหัสถ์ชาย ระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ ตำแหน่ง

ปฏิบัติงานผู้จัดการ/เจ้าของกิจการ ประเภทหน่วยงานราชการ ความเกี่ยวข้องกับบัณฑิต
หัวหน้าหน่วยงาน ปฏิบัติงานตรง/สอดคล้อง ระยะเวลาทำงาน มากกว่า ๑๒ เดือน

๑. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวินัย อาจเป็นเพราะบัณฑิตมีความตรงต่อ
เวลา ไม่มาปฏิบัติงานสาย แต่งกายเรียบร้อยตามแบบพร้อมที่หน่วยงานนั้นๆ กำหนด จึงมี
ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

๒. ด้านความรู้ พบว่า เป็นความรู้ความสามารถในวิชาชีพ อาจเป็นเพราะบัณฑิตมี
ความสามารถทำงานได้อย่างเชี่ยวชาญ และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน รวมถึงการ
ดำรงตนบนจรรยาบรรณวิชาชีพ

๓. ด้านทักษะทางปัญญา ส่วนใหญ่เป็น ความสามารถในการวางแผนการทำงานอาจ
เป็นเพราะบัณฑิตมีการทำงานที่ระเบียบเรียบร้อย ทำงานขั้นนั้นๆจนสำเร็จแล้วค่อยเริ่มทำงาน
ใหม่ที่ได้รับมอบหมาย จัดหมวดหมู่ความสำคัญของงาน

๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ พบว่า เป็นรับผิดชอบ
จัดการงานให้สำเร็จตามเป้าหมายอาจเป็นเพราะบัณฑิตเป็นผู้ที่มีความตั้งใจ มุ่งมั่นในการ
ทำงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก การงานต่างๆจึงสำเร็จตามเป้าหมาย

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
พบว่า เป็นความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสาร อาจเป็นเพราะบัณฑิตมี
ความรู้สึกซึ่งในภาษาไทยเป็นอย่างมาก และเป็นคนไทยที่สมบูรณ์แบบและใช้หลักภาษาไทยได้
อย่างถูกต้องจึงใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างดี

ส่วนอัตลักษณ์บัณฑิต “มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา” พบว่า เป็นร่วมกิจกรรม
ที่เกี่ยวข้องด้านพระพุทธศาสนาในโอกาสต่าง ๆ อาจเป็นเพราะบัณฑิตมีความลึกซึ้งในบวร
พระพุทธศาสนา เมื่อกิจกรรมในศาสนาเกิดขึ้น จึงไม่พลาดในกิจกรรมนั้น เพื่อส่งเสริมให้ตนเอง
มีคุณธรรม จริยธรรม และไม่ให้ตนเสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

สรุปผลข้อเสนอแนะ

๑. จากผลของการวิจัยที่พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเกณฑ์ไว้ทุกประการ
๒. เพื่อเป็นข้อมูลของการบริหารงานฝ่ายทะเบียนและวัดผลในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นและนำไปพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ต่อไป

๕๒ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙)

๓. การศึกษาเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำของบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. การหาแนวทางร่วมกับบัณฑิตในการจัดหาหน่วยงานหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการช่วยเหลือบัณฑิตให้มีงานทำมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัย. **แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ระยะที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)**. แพร่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๖.
- กองวิจัยและบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ รายงานการวิจัยเรื่อง “**ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีการศึกษา ๒๕๔๘-๒๕๔๙**”. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ๒๕๔๘-๒๕๔๙.
- ประภาพัณญ์ สุวรรณ. **ความคิดเห็น : การวัดการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระพัฒนา, ๒๕๒๖.
- ประภาพัณญ์ สุวรรณ. **ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- รัชณี พิทักษ์ญาติ. “**ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชลบุรี**”. **การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.

